Posudek rigorozní práce Marie Fouskové Mateřství jako politikum? Prvorepublikové ženské hnutí v napětí mezi „soukromým“ a „veřejným“

Marie Fousková si zvolila za cíl své práce analýzu středostavovského meziválečného českého ženského hnutí, jak jej reprezentovala Ženská národní rada a její list Ženská rada. Obecně lze říci, že problematika ženského hnutí je v posledních letech v centru zájmu mnoha odborníku i širší veřejnosti. Přesto se jedná, a to i s ohledem na podmínky vývoje české společnosti, o téma z velké části neprobádané; o téma silného analytického potenciálu, který zasahuje různá spektra vývoje a tím nabízí prostor pro různorodé oborové přístupy. Fousková se odklonila od dnes nejčastěji sledované linie politických možností a vlivu žen a ženské otázky, následně se však tím spíše pokusila zmapovat historicko-sociální kontext. Ale i v jeho rámci citlivě volila konkrétní tematickou linii. Jakmile se totiž v široké škále otázek s ním spojených soustředila na specifickou a zároveň z pohledu ženské problematiky určující z nich, totiž roli mateřství, potom se svojí volbou ocitla v zajímavém konfliktním vztahu dvou dobově nanejvýš vzdálených poloh ženství – totiž role matky, tradičně vycházející z domáckého až intimního pojetí, v kontrastu s „extravagancí“ za niž byl dobově nadále považován vstup žen do veřejné sféry. Toto tematické napětí dokázala autorka jak obsahově zvládnout, tak argumentačně zpřístupnit a objasnit.

Podstatným pro vymezení vztahu mezi českým a evropským prostředím a jeho pojetím maternality se nutně při stávajícím stupni rozpracovanosti této problematiky musel stát výběr zdrojů. Právě široký rozhled po sekundární literatuře a bohaté zastoupení cizojazyčných zdrojů umožnilo Fouskové rozhled za hranice české společnosti. Právě heuristický výběr však také předurčoval různorodý koncepční a metodický přístup, který autorka zvolila, a jenž rovněž všestranně zvládla. Její práce je tak rozdělena do dvou částí, které jsou spojeny tematicky, ale u nichž je orientace zdrojů a v návaznosti na ni rovněž způsob zpracování podstatně rozdílný. V první části autorka vyšla z široké a důkladné znalosti sekundární literatury jak české, tak cizojazyčné provenience. Tím si nejen důkladně osvojila téma jako takové, ale rovněž postihla interpretační možnosti, které nabízí. Úvodní část proto nepředstavuje v podání Fouskové pouhou vstupní přehledovou pasáž, která má čtenáře uvést do tématu či do děje, ale důkladnou přehledovou analýzu postavenou na kompilaci dostupné české, německé a anglické literatury. Ta autorce umožňuje postihnout jak příznaky obecného vývoje a trendů v ženském hnutí, tak specifické otázky spojené s mateřstvím. Z tohoto přístupu nutně vyplynulo široké srovnání shodných či rozdílných postupů a možno říci strategií, které volily aktivistky ženských hnutí v Čechách a v Evropě, zároveň konfrontovaná v přístupu k daným otázkám s obecnou společenskou mentalitou. Tím se autorce zároveň podařilo vytvořit silný argumentační i interpretační základ pro druhou část své práce, která je vztažena k ústřednímu tématu, roli mateřství v kontextu českého středostavovského ženského hnutí v meziválečné etapě. Na širší historický a evropský přehled z první části Fousková navázala a vztáhla jej do konkrétní analýzy organizace Ženské národní rody a tiskového orgánu Ženská rada. Základní struktura analýzy byla stanovena již v první části, Fousková ji transponuje do českého prostředí a využívá pro hledání specifických odpovědí na obdobné otázky. Přes jistou schematičnost přístupu získává touto účelnou koncepcí požadovaný základ pro postižení základních tendencí, ambicí a na ně navázaných aktivit ženského středostavovského hnutí. K jeho komplexnosti chybí snad jen podstatnější pohled na aktivistické proudy ženského hnutí, které stály mimo středostavovský sociální blok.

Právě na přizpůsobení koncepce heuristickým možnostem lze doložit originální přístup a schopnost samostatnost badatelské práce autorky. Díky širokému spektru zdrojů potom svůj vklad autorka rozvinula do vyvážené analýzy evropského a českého kontextu, kterou je možno na dané úrovni možno označit za nadstandardní.

Rovněž z formálního hlediska neshledávám v práci žádná pochybení.

Ze všech těchto aspektů práci doporučuji k obhajobě a to s hodnocením výborně.

Moskva 20. září 2009

posudek vypracoval:
Doc. Vratislav Doubek, Dr.